

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2018. augusztus 7.*

„Előzetes döntéshozatal – Jogszabályok közelítése – Gépjármű-felelősségbiztosítás – 90/232/EGK harmadik irányelv – 1. cikk – A gépjármű vezetője kivételével valamennyi utas személyi sérülésével kapcsolatos felelősség – Kötelező biztosítás – Az irányelvek közvetlen hatálya – Az irányelvvel ellentétes nemzeti szabályozás alkalmazásának mellőzésére irányuló kötelezettség – Az irányelvvel ellentétes szerződési záradék alkalmazásának mellőzése”

A C-122/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Court of Appeal (fellebbviteli bíróság, Írország) a Bírósághoz 2017. március 9-én érkezett, 2017. március 2-i határozatával terjesztett elő a

David Smith

és

Patrick Meade,

Philip Meade,

az **FBD Insurance plc,**

Ireland,

az **Attorney General**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas és J. Malenovský tanácselnökök, Juhász E., A. Borg Barthet, A. Arabadjiev (előadó), A. Prechal, E. Jarašiūnas, K. Jürimäe és C. Lycourgos bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: M.-A. Gaudissart hivatalvezető-helyettes,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. február 5-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: angol.

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- az FBD Insurance plc képviselőjében M. Feeny solicitor, F. X. Burke advocate, M. F. Duggan BL, J. O'Reilly SC, J. Corcoran advocate, és M. Collins SC,
- Ireland képviselőjében S. Purcell, meghatalmazotti minőségben, segítője: C. Toland SC, T. L. Power BL, és H. Mohan SC,
- a francia kormány képviselőjében R. Coesme, meghatalmazotti minőségben,
- a holland kormány képviselőjében M. K. Bulterman és H. S. Gijzen, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében K.-P. Wojcik és N. Yerrell, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2018. április 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem azon kérdésre vonatkozik, hogy az uniós jogot úgy kell-e értelmezni, hogy a magánszemélyek közötti jogvitában a nemzeti bíróságnak mellőznie kell az olyan nemzeti rendelkezések, valamint az ezeken alapuló szerződési záradék alkalmazását, amelyek ellentétesek a gépjárműhasználattal kapcsolatos polgári jogi felelősség biztosítására vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1990. május 14-i 90/232/EGK harmadik tanácsi irányelv (HL 1991. L 129., 33. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 249. o.; a továbbiakban: harmadik irányelv) 1. cikkével.
- 2 E kérelmet a David Smith, valamint Patrick és Philip Meade, az FBD Insurance plc (a továbbiakban: FBD), Ireland (Írország) és az Attorney General között a Patrick Meade által vezetett, Philip Meade tulajdonában lévő és az FBD által biztosított járművet érintő közlekedési baleset eredményeként D. Smitht ért kár megtérítése tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2009. L 263., 11. o.) hatályon kívül helyezte a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra és a biztosítási kötelezettség ellenőrzésére vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1972. április 24-i 72/166/EGK tanácsi irányelvet (HL 1972. L 103., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 1. kötet, 11. o.; a továbbiakban: első irányelv), a tagállamok gépjármű-felelősségbiztosításra vonatkozó jogszabályainak közelítéséről szóló, 1983. december 30-i 84/5/EGK második tanácsi irányelvet (HL 1984. L 8., 17. o.; magyar nyelvű különkiadás 6. fejezet, 7. kötet, 3. o.; a továbbiakban: első irányelv), valamint a harmadik irányelvet. Az alapügy tényállásának időpontjára tekintettel azonban figyelembe kell venni a hatályon kívül helyezett irányelveket.

- 4 Az első irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„[...] [M]inden tagállam időben megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy a saját területén nyilvántartásba vett [helyesen: rendszerint a saját területén üzemben tartott] gépjárművek rendelkeznek [helyesen: rendelkezzenek] gépjármű-felelősségbiztosítással. A fedezett felelősség [helyesen: helytállási kötelezettség] mértékét és a fedezet feltételeit ezen intézkedések alapján kell meghatározni.”

- 5 A második irányelv 1. cikkének (4) bekezdése a következőket írta elő:

„Valamennyi tagállam létrehoz vagy felhatalmaz egy szervet, amelynek a feladata, hogy legalább azon biztosítási kötelezettség mértékéig kártérítést nyújtson, amely egy azonosítatlan gépjármű vagy az (1) bekezdésben meghatározott biztosítási kötelezettségnek eleget nem tevő gépjármű által okozott anyagi kár vagy személyi sérülés következtében keletkezett. [...]”

- 6 A harmadik irányelv 1. cikkének első bekezdése a következőket írta elő:

„[...] [Az első] irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében említett biztosítás a gépjármű vezetője kivételével kiterjed valamennyi utasnak a gépjárműhasználatból eredő személyi sérülésével kapcsolatos felelősségre.”

- 7 2007. április 19-én a Bíróság meghozta a Farrell ítéletet (C-356/05, EU:C:2007:229), amelyben kimondta, hogy a harmadik irányelv 1. cikkét akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan, az alapügy tárgyát képező ír szabályozáshoz hasonló nemzeti szabályozás, amely szerint a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás nem vonatkozik az olyan magánszemélyek testi sérülésével kapcsolatos felelősségre, akik a gépjármű azon részében utaztak, amelybe nem terveztek és nem is szereltek be ülést utasok számára, valamint hogy e rendelkezés a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesz, következésképpen olyan jogokkal ruházza fel a magánszemélyeket, amelyekre azok a nemzeti bíróságok előtt közvetlenül hivatkozhatnak. A Bíróság szerint ugyanakkor a nemzeti bíróság feladata annak megítélése, hogy lehet-e hivatkozni e rendelkezésre olyan szervezettel szemben, mint amely az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben szerepelt.

- 8 A Bíróság a 2017. október 10-i Farrell ítéletben (C-413/15, EU:C:2017:745) lényegében azt állapította meg, hogy a magánszemélyek hivatkozhatnak a harmadik irányelv 1. cikkére egy olyan szervezettel szemben, amelyet Írország a második irányelv 1. cikkének (4) bekezdése szerinti közfeladat ellátásával bízott meg, és amely e célból a törvény értelmében a magánszemélyek közötti jogviszonyokra alkalmazandó szabályokból következőkhöz képest többletjogosultságokkal rendelkezik.

Az ír jog

- 9 A Road Traffic Act 1961 (a közúti közlekedésről szóló 1961. évi törvény; a továbbiakban: 1961. évi törvény) alapeljárás tényállása idején hatályos változata 56. cikkének (1) bekezdése azt írta elő, hogy a gépjárművezetők közúton csak akkor vezethetnek gépi meghajtású gépjárművet, ha olyan érvényes, jóváhagyott biztosítási kötvénnyel rendelkeznek, amely kiterjed a gépjármű gondatlan használatából eredő, a kivételt jelentő személyeken kívül bármely személy felé keletkező kártérítési felelősségre.
- 10 E törvény 56. cikkének (3) bekezdése azt írta elő, hogy aki a gépjárművet az 56. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalmat megsértve használja, bűncselekményt követ el.

- 11 Az említett törvény 65. cikke (1) bekezdésének a) pontja szerint ugyanezen törvény 56. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „kivételt jelentő személy”:

„Minden olyan személy, aki olyan személyi sérülés miatti károk megtérítését kéri, amelyet akkor szenvedett el, amikor a vonatkozó dokumentummal érintett olyan gépi meghajtású járműben vagy járművön (vagy ilyen járművel vontatott járműben) tartózkodott, amely eltér a jelen bekezdés alkalmazásában a miniszteri rendeletek által meghatározott, gépi meghajtású járműből, vontatott járműből vagy járművekből álló jármű-kombinációnak minősülő kategóriától, amennyiben e rendelkezések nem írják elő az utasokra is kiterjedő kötelező felelősségbiztosítást a következők tekintetében:

- i. a közszolgáltatás keretében használt nagyjárművektől eltérő gépi meghajtású járművek minden olyan része, amely nincs utasülésekkel ellátva, vagy
  - ii. gépi meghajtású járműhöz kapcsolt lakókocsiban ülő utas, ha ez a járműkombináció közterületen közlekedik.”
- 12 A Road Traffic (Compulsory Insurance) Regulations 1962 (a közúti közlekedésről [kötelező felelősségbiztosítás] szóló 1962. évi miniszteri rendelet; a továbbiakban: 1962. évi miniszteri rendelet) alapeljárás tényállása idején hatályos változatának 6. cikke a következőket mondta ki:

„[Az 1961. évi törvény 65. cikke (1) bekezdésének a) pontja] az alábbi gépjárművekre alkalmazandó:

- a) olyan gépjárművek, a motorkerékpár kivételével, amelyeket utasüléssel terveztek és láttak el;

[...]”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

- 13 1999. június 19-én D. Smith nagyon súlyosan megsérült, amikor egy kisteherautó, amelynek hátsó részében utasként utazott, összeütközött egy, a közúton közlekedő másik gépjárművel, Tullyallen (Írország) közelében. A baleset időpontjában a kisteherautó tulajdonosa Philip Meade volt, és Patrick Meade vezette azt. Az e jármű hátsó részében utazó utasok számára nem szereltek be rögzített utasülést az említett kisteherautóba.
- 14 Philip Meade FBD-nél kötött gépjármű-felelősségbiztosítási kötvénye érvényes volt a baleset időpontjában és azt az alkalmazandó ír szabályozásnak megfelelően jóváhagyták azt. E biztosítás tartalmazott egy záradékot, amely előírta, hogy az csak arra az utasra terjed ki, aki a gépjármű első részében rögzített ülésen utazik, következésképpen kizárta a kisteherautó hátsó részében utazó utasokat.
- 15 D. Smith gondatlanság és vétkesség miatt keresetet indított a High Court (felsőbbíróság, Írország) előtt Patrick és Philip Meade ellen. A felek hozzájárulásával e bíróság alperesként perbe vonta az FBD-t, Irelandet és az Attorney Generalt.
- 16 D. Smith kárbejelentésének kézhezvételét követően az FBD 2001. augusztus 13-i levelében megtagadta, hogy Philip Meade nevében kártérítést fizessen a D. Smitht ért testi sérülések címén. E biztosítótársaság a biztosításban szereplő kizárási záradékra hivatkozott, és előadta, hogy az említett biztosítás nem terjed ki azon személyek testi sérüléseire, akik utasként a gépjármű azon részében utaznak, amelybe nem terveztek és nem is szereltek be utasok számára ülőhelyet.

- 17 A 2009. február 5-i ítéletében a High Court (felsőbíróság) úgy ítélte meg, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, különösen az 1990. november 13-i Marleasing ítéletből (C-106/89, EU:C:1990:395) az következik, hogy az összhangban álló értelmezés kötelezettsége a jelen esetben megköveteli a biztosítás hatálya alól az 1961. évi törvény 65. cikkében foglalt kivételektől való eltérést a gépjármű olyan részében utazó személyeknek okozott testi sérülések tekintetében, amelybe nem terveztek és nem is szereltek be utasok számára ülőhelyet. Ezen ítéletével és a 2010. január 18-i végzésével a High Court (felsőbíróság) többek között érvénytelennek nyilvánította a Philip Meade által kötött biztosítási szerződésben szereplő kizárási záradékot.
- 18 2009. február 10-én a High Court (felsőbíróság) jóváhagyta az FBD és D. Smith között a 2009. február 5-i ítéletet követően kötött egyezséget. Az egyezés szerint az FBD 3 millió euró összeget fizetett ki D. Smith részére. Az FDB e kifizetés tekintetében megtérítési igénnyel rendelkezik.
- 19 Az egyrészről Patrick és Philip Meade, másrészről Ireland és az Attorney General közötti eljárást elnapolták.
- 20 Az FBD fellebbezést nyújtott be a High Court (felsőbíróság) ítéletével és végzésével szemben a kérdést előterjesztő bíróság, a Court of Appeal (fellebbviteli bíróság, Írország) előtt, előadva, hogy az előbbi bíróság tévesen alkalmazta az 1990. november 13-i Marleasing ítéletből (C-106/89, EU:C:1990:395) eredő ítélkezési gyakorlatot, valamint hogy ezen ítélet és végzés egyfajta horizontális hatállyal ruházta fel a harmadik irányelvet, mivel az FBD magánszemély. E biztosítótársaság továbbá kiemelte, hogy ha a fellebbezésének helyt adnak, meg fogja próbálni megtéríteni az ír állammal az általa D. Smith részére kifizetett összeget.
- 21 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy az alapeljárás tényállásának időpontjában a rögzített utasulással fel nem szerelt kisteherautóban utazó személyek az 1961. évi törvény 65. cikke (1) bekezdése a) pontjának i. alpontja és az 1962. évi miniszteri rendelet szempontjából egyaránt „kivételt jelentő személynek” minősültek, így az ír jog alapján jogi értelemben nem volt kötelező őket biztosítani. E bíróság rámutat arra is, hogy az a gépjárművezető, aki rendelkezett jóváhagyott biztosítási kötvénnyel, nem követett el bűncselekményt azzal, hogy a gépjárművet az annak hátsó, rögzített ülésével fel nem szerelt részében utazó személyekre kiterjedő biztosítás nélkül vezette.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá megjegyzi, hogy az alapügyben – a 2007. április 19-i Farrell ítélet (C-356/05, EU:C:2007:229) alapjául szolgáló ügytől eltérően – a biztosító, nevezetesen az FBD, magánjogi szervezet.
- 23 E bíróság szerint az 1961. évi törvény 65. cikke (1) bekezdésének a) pontja és az 1962. évi miniszteri rendelet 6. cikke egyértelműen és kifejezetten kizárja a kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás hatálya alól az olyan, az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló eseteket, amelyekben az utas a gépi meghajtású jármű rögzített ülésével fel nem szerelt részében utazik. Az említett rendelkezések a jogalkotó tudatos döntésének felelnek meg, és nem nyilvánvalóan a nemzeti jogalkotó hibájából erednek.
- 24 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy ezért nem lehetséges ugyanezen rendelkezéseket a harmadik irányelv rendelkezéseivel összeegyeztethető módon értelmezni, az egyértelmű szövegtől eltérő értelmezésük ugyanis *contra legem* értelmezést eredményezne.
- 25 E körülmények mellett a kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei merültek fel a magánszemélyek közötti jogvitában eljáró nemzeti bíróságokat az uniós jog alapján terhelő kötelezettségeket illetően, amennyiben az alkalmazandó nemzeti jogszabály nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen egy irányelv olyan rendelkezéseivel, amelyek minden, a közvetlen hatály kiváltásához megkövetelt feltételnek eleget tesznek, és amennyiben e nemzeti jogszabályt nem lehetséges úgy értelmezni, hogy az összeegyeztethető legyen ezen irányelvvvel.

- 26 Erre tekintettel e bíróság úgy ítéli meg, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, különösen a 2016. április 19-i DI ítéletről (C-441/14, EU:C:2016:278) az következik, hogy a nemzeti bíróságnak ilyen helyzetben mellőznie kell a nemzeti jog alkalmazását.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy mellőznie kell mind az 1961. évi törvény 65. cikke (1) bekezdése a) pontjának, mind pedig az 1962. évi miniszteri rendelet 6. cikkének alkalmazását, amennyiben e rendelkezések kizárják a biztosítás hatálya alól a gépjármű nem rögzített ülésén utazó utasokat.
- 28 E jogszabályok alkalmazásának mellőzése visszaható hatállyal bír. Ebből következik, hogy az alapeljárásban szereplő biztosítási kötvény immár nem minősül az 1961. évi törvény 56. cikkének (1) bekezdése értelmében vett „jávahagyott kötvénynek”. A kérdést előterjesztő bíróság szerint e körülmények között az alapeljárásban szereplő járművezető és a gépjármű tulajdonosa elméletileg bűncselekményt követett el, az előbbi azzal, hogy javahagyott biztosítási kötvény nélkül vezette közúton a járművet, az utóbbi pedig azért, hogy engedte, hogy járművét ilyen biztosítás által nyújtott fedezet nélkül vezessék.
- 29 A kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor úgy véli, hogy amennyiben a gépjármű nem rögzített ülésein utazó utasokra vonatkozó kizárási záradékot mellőznék az alapeljárásban szereplő biztosítás tekintetében, azzal az indokkal, hogy az összeegyeztethetetlen az uniós joggal, e kötvény automatikusan visszaszerezné az 1961. évi törvény 56. cikke (1) bekezdésének értelmében vett, javahagyott kötvény státuszát, és megszűnne a Patrick és Philip Meade büntetőjogi felelősségével kapcsolatos probléma. E bíróság ezzel összefüggésben azt a kérdést teszi fel, hogy nem következik-e az 1996. március 28-i Ruiz Bernáldez ítéletről (C-129/94, EU:C:1996:143), a 2005. június 30-i Candolin és társai ítéletről (C-537/03, EU:C:2005:417), valamint a 2016. április 19-i DI ítéletről (C-441/14, EU:C:2016:278) az, hogy az uniós joggal való összeegyeztethetlensége miatt magát az említett záradékot kell mellőzni.
- 30 Felmerül azonban az a kérdés, hogy e kizárási záradék alkalmazásának mellőzése lényegében nem eredményezné-e a harmadik irányelv 1. cikkének egyfajta horizontális közvetlen hatállyal való felruházását.
- 31 A kérdést előterjesztő bíróság végül kiemeli, hogy az a kérdés, hogy köteles-e mellőzni az alapügy tárgyát képező biztosítási kötvényben szereplő kizárási záradék alkalmazását, nem vált okafogyottá az FBD és D. Smith által kötött egyezségeket követően. E bíróság szerint, ha a jelen esetben nem lenne köteles mellőzni e záradék alkalmazását, abból az következne, hogy D. Smith jogosan indított keresetet Patrick és Philip Meade ellen, valamint az FBD köteles volt ez utóbbiak számára kártérítést fizetni. Az említett bíróság megítélése szerint, ha viszont nem kell mellőzni ugyanezen záradék alkalmazását, az FBD kérhetné az ír államtól azon összeg megtérítését, amelyet az egyezés címén fizetett D. Smithnek.
- 32 E körülmények között a Court of Appeal (fellebbviteli bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„Amennyiben:

- a) a nemzeti jog releváns rendelkezései a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításból való kizárást írják elő azon személyek tekintetében, akik számára valamely gépi meghajtású járműben nem biztosítottak rögzített utasülést,
- b) a releváns biztosítási kötvény előírja, hogy a biztosítási fedezet csak azokra az utasokra korlátozódik, akik rögzített utasülésben utaznak, és ez a biztosítási kötvény a baleset időpontjában a nemzeti jog szempontjából javahagyott biztosítási kötvénynek minősült,

- c) korábbi döntésében (2007. április 19-i Farrell ítélet, C-356/05, EU:C:2007:229) már az uniós joggal ellentétesnek ítélte, és ennek megfelelően előírta az alkalmazásának mellőzését, valamint
- d) a nemzeti rendelkezés megfogalmazása nem teszi lehetővé az uniós jogi követelményeknek megfelelő értelmezést,

akkor egy magánszemélyek és egy magánjogi biztosítótársaság közötti, 1999-ben történt olyan gépjárműbalesetre vonatkozó jogvitában, amelyben egy utas, aki nem rögzített utasülésben utazott, súlyosan megsérült, ha a nemzeti bíróság a felek beleegyezése mellett alperesként egyesítette a magánjogi biztosítótársaságot és az államot, a nemzeti bíróság, amikor a nemzeti jog releváns rendelkezéseinek alkalmazását mellőzi, köteles-e a gépjármű-felelősségbiztosítási kötvényben szereplő kizárási záradék alkalmazását is mellőzni, vagy más módon megakadályozni, hogy a biztosító az akkor hatályban lévő kizárási záradékra hivatkozzon, annak érdekében, hogy a biztosított sértett az említett biztosítási kötvény alapján közvetlenül a biztosítótársasággal szemben érvényesíthesse kárigényét? Másodlagosan, ez a végeredmény lényegében az irányelvnek az uniós jog által tiltott horizontális közvetlen hatályának egy formáját jelentené-e egy magánszemély viszonylatában?”

- 33 A Bíróság Hivatalához 2017. szeptember 14-én érkezett levelével Írország az Európai Unió Bírósága alapokmánya 16. cikkének harmadik bekezdése alapján kérte, hogy a Bíróság nagytanácsa járjon el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

- 34 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ennek érdekében adott esetben a Bíróságnak át kell fogalmaznia a feltett kérdéseket. A Bíróság ezenkívül figyelembe vehet olyan uniós jogi szabályokat, amelyekre a nemzeti bíróság kérdéseiben nem hivatkozott (2016. október 13-i M. és S. ítélet, C-303/15, EU:C:2016:771, 16. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2018. május 31-i Zheng ítélet, C-190/17, EU:C:2018:357, 27. pont).
- 35 E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kiderül, hogy az előzetes döntéshozatali kérdés azon a feltevésen alapul, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatából, különösen a 2016. április 19-i DI ítéletből (C-441/14, EU:C:2016:278) az következik, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak az alapügyben mellőznie kell az 1965. évi törvény 65. cikke (1) bekezdése a) pontjának és az 1962. évi miniszteri rendelet 6. cikkének alkalmazását azzal az indokkal egyfelől, hogy a Bíróság a 2007. április 19-i Farrell ítéletben (C-356/05, EU:C:2007:229) kimondta, hogy e rendelkezések ellentétesek a harmadik irányelv 1. cikkével, amely a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesz, másfelől pedig nem lehetséges az említett rendelkezések összhangban álló értelmezését azok *contra legem* értelmezése nélkül biztosítani.
- 36 Ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróságnak a jelen ügyben hasznos választ lehessen adni, meg kell vizsgálni, hogy az uniós jogot és különösen az EUMSZ 288. cikket úgy kell-e értelmezni, hogy a magánszemélyek közötti jogvita tárgyában eljáró nemzeti bíróság, amely nem tudja a nemzeti jogának rendelkezéseit valamely irányelvvel összhangban értelmezni, köteles ezen irányelv azon rendelkezéseivel ellentétes nemzeti jogi rendelkezéseinek, valamint szerződési záradéknak az alkalmazását mellőznie, amelyek a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesznek.
- 37 Ezzel összefüggésben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amikor a nemzeti bíróságoknak olyan, magánszemélyek közötti jogvitában kell döntenükhöz, amelyben a szóban forgó nemzeti szabályozás az uniós joggal ellentétes, e bíróságok feladata a magánszemélyekre vonatkozóan az uniós rendelkezésekből következő bírói védelem és e rendelkezések hatékony

érvényesülésének biztosítása (lásd ebben az értelemben: 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 111. pont; 2010. január 19-i Küçükdeveci ítélet, C-555/07, EU:C:2010:21, 45. pont; 2016. április 19-i DI ítélet, C-441/14, EU:C:2016:278, 29. pont).

- 38 A Bíróság több alkalommal kimondta, hogy a tagállamok irányelvből eredő kötelezettsége az abban előírt eredmény elérésére, valamint azon feladatuk, hogy megtegyék a megfelelő általános és különös intézkedéseket e kötelezettség teljesítésének biztosítása érdekében, a tagállamok minden hatóságára vonatkozik, beleértve hatáskörük keretén belül az igazságszolgáltatás szerveit is (1984. április 10-i von Colson és Kamann ítélet, 14/83, EU:C:1984:153, 26. pont; 2010. január 19-i Küçükdeveci ítélet, C-555/07, EU:C:2010:21, 47. pont; 2016. április 19-i DI ítélet, C-441/14, EU:C:2016:278, 30. pont).
- 39 Ebből következik, hogy a nemzeti jog értelmezésére hivatott bíróságnak e jog alkalmazása során figyelembe kell vennie e jog szabályainak összességét, és az e jog által elfogadott értelmezési módszereket kell alkalmaznia azért, hogy azt a lehető legnagyobb mértékben a szóban forgó irányelv szövege és célja alapján értelmezze, annak érdekében, hogy elérje az irányelv által meghatározott eredményt, és ily módon megfeleljen az EUMSZ 288. cikk harmadik bekezdésének (lásd különösen: 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 113. és 114. pont; 2010. január 19-i Küçükdeveci ítélet, C-555/07, EU:C:2010:21, 48. pont; 2016. április 19-i DI ítélet, C-441/14, EU:C:2016:278, 31. pont).
- 40 A Bíróság mindazonáltal kimondta, hogy a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezése elvének vannak bizonyos korlátai. Így az általános jogelvek korlátozzák a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső jog releváns szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az uniós jogot, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául (lásd ebben az értelemben: 2012. január 24-i Dominguez-ítélet, C-282/12, EU:C:2014:2, 25. pont; 2014. január 15-i Association de médiation sociale ítélet, C-176/14, EU:C:2016:278, 39. pont; 2016. április 19-i DI ítélet, C-441/14, EU:C:2016:278, 32. pont).
- 41 E tekintetben kétségtelen, hogy az a kérdés, hogy mellőzni kell-e valamely nemzeti rendelkezés alkalmazását amiatt, hogy az ellentétes az uniós joggal, csak akkor merül fel, ha nincs semmilyen lehetőség e rendelkezésnek az uniós joggal összhangban történő értelmezésére (2012. január 24-i Dominguez ítélet, C-282/12, EU:C:2014:2, 23. pont; 2013. október 10-i Spedition Welter, C-306/12, EU:C:2013:650, 28. pont).
- 42 Végeredményben a Bíróság állandó jelleggel kimondta azt is, hogy valamely irányelv önmagában nem keletkeztet magánszemélyekre vonatkozó kötelezettséget, következésképpen arra ilyenként nem is lehet magánszeméllyel szemben hivatkozni (lásd különösen: 1986. február 26-i Marshall ítélet, 152/84, EU:C:1986:84, 48. pont; 1994. július 14-i Faccini Dori ítélet, C-91/92, EU:C:1994:292, 20. pont; 2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 108. pont). Ugyanis az át nem ültetett vagy helytelenül átültetett irányelv valamely rendelkezése felhívhatóságának a magánszemélyek egymás közötti viszonyaira való kiterjesztése egyenértékű lenne az Európai Unió azon hatáskörének elismerésével, hogy azonnali hatállyal rendelhet el magánszemélyeket terhelő kötelezettségeket, noha erre csak ott van hatásköre, ahol rendeletalkotási hatáskörrel rendelkezik (lásd ebben az értelemben: 1994. július 14-i Faccini Dori ítélet, C-91/92, EU:C:1994:292, 24. pont).
- 43 Így valamely irányelv azon rendelkezésére, amely magánszemélyeket jogosít vagy rájuk kötelezettséget ró, magánszemélyek egymás közötti jogvitájában önmagában még akkor sem lehet hivatkozni, ha az máskülönben egyértelmű, pontos és feltétel nélküli (2004. október 5-i Pfeiffer és társai ítélet, C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, 109. pont; 2012. január 24-i Dominguez ítélet, C-282/12, EU:C:2014:2, 42. pont; 2014. január 15-i Association de médiation sociale ítélet, C-176/12, EU:C:2014:2, 36. pont).

- 44 A Bíróság kifejezetten kimondta, hogy a magánszemélyek közötti jogvitában nem lehet valamely irányelvre hivatkozni az azzal ellentétes tagállami szabályozás mellőzése érdekében (lásd ebben az értelemben: 2014. február 27-i OSA-ítélet, C-351/12, EU:C:2014:110, 48. pont).
- 45 A nemzeti bíróság ugyanis csak akkor köteles az irányelvvvel ellentétes nemzeti rendelkezést mellőzni, ha arra valamely tagállammal, annak közigazgatási szerveivel – ideértve a decentralizált szerveket is –, az állam felügyelete vagy ellenőrzése alatt álló szervekkel vagy szervezetekkel, vagy azon szervezetekkel szemben hivatkoznak, amelyet valamely tagállam közfeladat ellátásával bízott meg, és amely e célból a magánszemélyek közötti viszonyokra alkalmazandó szabályokhoz képest többletjogosultságokkal rendelkezik (lásd ebben az értelemben: 2012. január 24-i Dominguez ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 40. és 41. pont; 2015. június 25-i Indéliu ir investiciju draudimas és Nemaniūnas ítélet, C-671/13, EU:C:2015:418, 59. és 60. pont; 2017. október 10-i Farrell ítélet, C-413/15, EU:C:2017:745, 32–42. pont).
- 46 Ami a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott, 2016. április 19-i DI ítéletet (C-441/14, EU:C:2016:278) illeti, a Bíróság annak 35–37. pontjában kiemelte, hogy az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának általános elve, és nem a foglalkoztatás és a munkavégzés területén ezen általános elvet rögzítő irányelv – nevezetesen a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.) – ruházza fel a magánszemélyeket olyan joggal, amelyre hivatkozhatnak, és amely még a magánszemélyek egymás közötti jogvitájában is azt a kötelezettséget rója a nemzeti bíróságokra, hogy mellőzzék az ezen elvvel összeegyeztethetetlen nemzeti rendelkezések alkalmazását, amennyiben azt állapítják meg, hogy nem tudják e rendelkezések összhangban álló értelmezését biztosítani.
- 47 Ezen értelmezés alátámasztása érdekében a Bíróság a 2016. április 19-i DI ítélet (C-441/14, EU:C:2016:278) 22. pontjában emlékeztetett arra, hogy az életkoron alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve a különböző nemzetközi megállapodásokból és a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból ered, és ezen elv – amelyet immár az Európai Unió Alapjogi Chartájának 21. cikke rögzít – az uniós jog általános elvének tekintendő.
- 48 Márpedig az alapügyben szereplő helyzet eltér a 2016. április 19-i DI ítélet (C-441/14, EU:C:2016:278) alapjául szolgáló ügytől, mivel – amint arra a holland kormány és az Európai Bizottság rámutatott – a harmadik irányelv 1. cikke nem tekinthető úgy, hogy az az uniós jog valamely általános elvét rögzíti.
- 49 A fenti megfontolásokból az következik, hogy a magánszemélyek közötti jogvita tárgyában eljáró nemzeti bíróság, amely nem tudja a nemzeti jogának rendelkezéseit valamely irányelvvvel összhangban értelmezni, az uniós jog alapján nem köteles az ezen irányelv olyan rendelkezéseivel ellentétes nemzeti joga rendelkezéseinek alkalmazását mellőzni, amelyek a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesznek, és ezáltal nem köteles egy át nem ültetett vagy helytelenül átültetett irányelv valamely rendelkezésének felhívhatóságát a magánszemélyek közötti kapcsolatokra kiterjeszteni.
- 50 E következtetést nem cáfolja meg a kérdést előterjesztő bíróság által hivatkozott, 1996. március 28-i Ruiz Bernáldez ítélet (C-129/94, EU:C:1996:143) és a 2005. június 30-i Candolin és társai ítélet (C-537/03, EU:C:2005:417) sem. Ezen ítéletekben ugyanis a Bíróság olyan uniós jogi rendelkezések értelmezése tárgyában döntött, amelyek valamely irányelv magánszemélyekkel szembeni felhívhatósága kérdésének vizsgálata nélkül alkalmazandók.
- 51 A jelen ítélet 49. pontjában szereplő következtetést az Írország által hivatkozott, 1996. április 30-i CIA Security International ítélet (C-194/94, EU:C:1996:172) és 2000. szeptember 26-i Unilever ítélet (C-443/98, EU:C:2000:496) sem cáfolja meg.

- 52 Az ezen ítéletekhez vezető ügyekben ugyanis egy különleges helyzetről volt szó, nevezetesen nemzeti műszaki szabályoknak – a műszaki szabványok és szabályok terén való tájékoztatási eljárás megállapításáról szóló, 1983. március 28-i 83/189/EGK tanácsi irányelvben [nem hivatalos fordítás] (HL 1983. L 109., 8. o.) szereplő – a bejelentéssel és a tájékoztatással kapcsolatos eljárási kötelezettségek megsértésével történő elfogadásáról.
- 53 Ebben a különleges helyzetben mondta ki lényegében azt a Bíróság, hogy ezek a nemzeti műszaki szabályok nem alkalmazhatók a magánszemélyek közötti jogvitában, mivel a 83/189 irányelvből eredő kötelezettségek megsértése az említett szabályok érintett tagállam általi elfogadását érintő, „lényeges eljárási hibának” minősül, és hogy az említett irányelv – amely sem jogokat, sem kötelezettségeket nem keletkeztet a magánszemélyek számára – nem határozza meg azon jogszabály anyagi tartalmát, amelynek alapján a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő jogvitát el kellene döntenie, és így az át nem ültetett irányelvek magánszemélyek közötti felhívhatóságának hiányára vonatkozó ítélkezési gyakorlat nem releváns hasonló helyzetben (lásd ebben az értelemben: 1996. április 30-i CIA Security International ítélet, C-194/94, EU:C:1996:172, 48. pont; 2000. szeptember 26-i Unilever ítélet, C-443/98, EU:C:2000:496, 44., 50. és 51. pont).
- 54 Az alapügyet azonban nem a jelen ítélet előző két pontjában ismertetett helyzet jellemzi. A harmadik irányelv 1. cikke ugyanis – azáltal, hogy kötelezettségként előírja a szóban forgó gépjármű-felelősségbiztosítással kapcsolatban, hogy az a gépjármű vezetője kivételével valamennyi utasnak a gépjárműhasználatból eredő személyi sérülésével kapcsolatos felelősségre kiterjedjen – egy jogszabály anyagi tartalmát mondja ki, és következésképpen az át nem ültetett vagy helytelenül átültetett irányelvek magánszemélyek közötti felhívhatóságának hiányára vonatkozó ítélkezési gyakorlat alkalmazási körébe tartozik.
- 55 A fenti megállapítások összességére tekintettel azt a következtetést kell levonni, hogy az alapügyben a kérdést előterjesztő bíróság, amely a megítélése szerint nem tudja az 1961. évi törvény 65. cikke (1) bekezdésének a) pontját és a miniszteri rendelet 6. cikkét a harmadik irányelv 1. cikkével összhangban értelmezni, annak meghatározása céljából, hogy D. Smith jogosult volt-e az FBD-től az ezen ügy alapját képező közlekedési baleset következtében általa elszenvedett kár megtérítését követelni, nem köteles kizárólag a harmadik irányelv e rendelkezése alapján mellőzni e nemzeti rendelkezések, valamint az ez utóbbi rendelkezéseknek megfelelően a Philip Meade által kötött biztosítási szerződésben szereplő kizárási záradék alkalmazását, és ezáltal nem köteles egy irányelv felhívhatóságát a magánszemélyek közötti kapcsolatokra kiterjeszteni.
- 56 Ennek pontosítása mellett emlékeztetni kell arra, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben az a fél, akit a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetlensége következtében sérelem ért, vagy e fél jogutódja mindazonáltal hivatkozhat az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjon a tagállamtól (lásd analógia útján: 2007. április 19-i Farrell ítélet, C-356/05, EU:C:2007:229, 43. pont; 2012. január 24-i Dominguez ítélet, C-282/10, EU:C:2012:33, 43. pont).
- 57 A fentiekre tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre a következő választ kell adni:
- az uniós jogot és különösen az EUMSZ 288. cikket úgy kell értelmezni, hogy a magánszemélyek közötti jogvita tárgyában eljáró nemzeti bíróság, amely nem tudja egy irányelv olyan rendelkezésével ellentétes nemzeti jogi rendelkezéseit az előbbi rendelkezéssel összhangban értelmezni, amely a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesz, kizárólag az uniós jog alapján nem köteles e nemzeti rendelkezések, valamint az e rendelkezéseknek megfelelően a biztosítási szerződésben szereplő záradék alkalmazását mellőzni, és hogy

- az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben az a fél, akit a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetatlensége következtében sérelem ért, vagy e fél jogutódja mindazonáltal hivatkozhat az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjon a tagállamtól.

A költségekről

- 58 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

Az uniós jogot és különösen az EUMSZ 288. cikket úgy kell értelmezni, hogy a magánszemélyek közötti jogvita tárgyában eljáró nemzeti bíróság, amely nem tudja egy irányelv olyan rendelkezésével ellentétes nemzeti jogi rendelkezéseit az előbbi rendelkezéssel összhangban értelmezni, amely a közvetlen hatályhoz szükséges valamennyi feltételnek eleget tesz, kizárólag az uniós jog alapján nem köteles e nemzeti rendelkezések, valamint az e rendelkezéseknek megfelelően a biztosítási szerződésben szereplő záradék alkalmazását mellőzni.

Az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló helyzetben az a fél, akit a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetatlensége következtében sérelem ért, vagy e fél jogutódja mindazonáltal hivatkozhat az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjon a tagállamtól.

Aláírások